

Betänkandet Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Botkyrka kommun lämnar härmed remissyttrande till Arbetsmarknadsdepartementet angående betänkandet Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35), publicerat den 2 april 2025. Yttrandet syftar till att redovisa kommunens bedömning av förslaget såsom det beskrivs i SOU 2025:35, inklusive övergripande synpunkter, analys av centrala delar, konsekvensbeskrivningar samt förslag till justeringar.

Botkyrka kommuns synpunkter

Botkyrka kommun tillstyrker förslaget att stärka kommunernas roll i mottagandet av nyanlända. Ett ökat kommunalt inflytande bedöms kunna möjliggöra mer behovsanpassade och lokalt förankrade integrationsinsatser, baserade på kännedom om exempelvis bostadsmarknad, arbetsmarknad och tillgång till samhällsservice. Detta ligger i linje med betänkandets intention att främja en effektiv och långsiktigt hållbar etablering.

Samtidigt understryker kommunen vikten av att säkerställa en nationellt likvärdig nivå av mottagande och stöd. Skillnader i kommuners resurser och kapacitet riskerar annars att leda till ojämlika förutsättningar för nyanlända.

Botkyrka kommun ser positivt på att Migrationsverket även fortsättningsvis ansvarar för anvisningar, vilket främjar en mer rättvis fördelning.

Ökat kommunalt inflytande

Botkyrka kommun ser positivt på förslaget om ett ökat kommunalt inflytande genom införandet av ett system med kommunalt, där kommuner kan ange önskat mottagande baserat på lokala förutsättningar. En sådan modell bedöms kunna förbättra kommunernas integrationsarbete och främja ett hållbart mottagande. För att säkerställa att det nationella behovet av mottagningsplatser uppfylls krävs dock tydliga statliga riktlinjer samt incitament för kommuner att ta ansvar i proportion till sina förutsättningar för mottagande av nyanlända.

Etableringsboende

Förslaget om etableringsboende innebär att nyanlända har rätt till boende under en period om högst tre år efter anvisning, vilket bedöms kunna bidra till ökad trygghet och stabilitet i den initiala etableringsfasen. Det bedöms bidra till ökad trygghet och möjliggöra för nyanlända att fokusera på språkstudier, utbildning och arbetsmarknadsintroduktion. Den tidsbegränsade rätten, i kombination med möjlighet att överklaga beslut om förtida upphörande, syftar till att främja en enhetlig och rättssäker tillämpning.

Fördelning av nyanlända

Den föreslagna fördelningsmodellen som tar hänsyn till kommunens förutsättningar avseende bland annat arbetsmarknad, utbildningsutbud och det sammantagna mottagandet av nyanlända bedöms kunna ge kommunerna bättre förutsättningar för att främja integrationen. Modellen inbegriper också ett "kommuntak" som ska bidra till en jämnare fördelning av nyanlända mellan kommuner.

Migrationsverkets centrala roll i statistikinsamling och uppföljning är av avgörande betydelse för att säkerställa modellens funktion och transparens. Botkyrka kommun understryker vikten av att Arbetsförmedlingen, i samverkan med kommunernas arbetsmarknadsenheter, tillförs tillräckliga resurser och kompetens för att genomföra analyser av den lokala arbetsmarknaden. Utan detta finns en risk att modellens fördelning inte fullt ut speglar faktiska sysselsättningsmöjligheter.

Botkyrka kommun instämmer i att en övre gräns för mottagande av nyanlända kan vara nödvändig för att främja en jämnare fördelning av nyanlända över landet. I anslutning till det vill kommunen påtala att avsaknaden av en nedre gräns för mottagande kan leda till en ojämn fördelning där vissa kommuner mottar en oproportionerligt låg andel nyanlända i förhållande till sina förutsättningar. För att säkerställa en nationellt rättvis och effektiv mottagandeprocess är detta en viktig aspekt att beakta. Botkyrka kommun vill också betona att barns rätt till familjeåterförening inte bör begränsas av kommunalen, och att det bör

finnas en flexibilitet i modellen för att överskrida maxtaket när barnets bästa kräver det.

Konsekvenser för kommuner

Etableringsboendelagen skulle medföra ett ökat ansvar för och större inflytande över mottagandet av nyanlända för kommunerna. Detta kan möjliggöra en bättre anpassning av mottagningsinsatserna till lokala förutsättningar och behov. Samtidigt kan det innebära en ökad belastning på kommunerna, särskilt avseende tillgången till lämpliga bostäder för etableringsboende. Kommunerna kan också behöva utveckla nya kompetenser och organisatoriska strukturer för att hantera det utvidgade ansvaret för mottagande och integration.

Botkyrka kommun ser också en risk med att nyanlända som inte anses aktivt bidra till sin etablering kan förlora rätten till etableringsboende. Det ökar risken för social utsatthet, akut hemlöshet, ökat beroende av ekonomiskt bistånd och långvarigt utanförskap.

Mot denna bakgrund är det av central betydelse att noggrant analysera konsekvenserna av den nya modellen för berörda aktörer och säkerställa att nya uppgifter som åläggs kommunerna åtföljs av en finansiering som täcker de kostnader detta medför. Botkyrka kommun vill också framhålla att det kommer att finnas behov av stöd från nationell nivå för att säkerställa kommunernas förmåga att fullgöra de nya uppgifterna på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Konsekvenser för barn och barnfamiljer

Botkyrka kommun vill också betona vikten av att beakta hur nyanlända barn påverkas av de nya bestämmelserna. För att säkerställa barnens välbefinnande och främja en framgångsrik integration är det avgörande att barnfamiljer erbjuds barnomsorg, utbildning och bostäder anpassade för familjers behov.

Särskild hänsyn behöver ägnas åt ensamkommande barn och barn i risk för statslöshet, vars situation ofta kräver särskilda insatser och skydd.